УДК 330.322

Р.І. ЛОПАТЮК
Уманська філія ПВНЗ «Європейський університет»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто теоретичні підходи до з'ясування основних аспектів інвестиційного забезпечення підприємства та надано власне трактування категорії. Досліджено взаємозв'язок фінансової стабільності з іншими складовими інвестиційної привабливості підприємства. Визначено етапи, що дозволяють забезпечити підприємств інвестиційними ресурсами.

Ключові слова: інвестиції, фінансова стабільність, платоспроможність, оцінка інвестиційного потенціалу, інвестування.

The paper considers theoretical approaches to clarify the main aspects of the investment company and submitted their own interpretation of the categories. Investigated the relationship of the financial stability of other components of investment attractiveness. Defined stages, allowing enterprises investment resources.

Keywords: investment, financial stability, solvency, valuation of investment potential and investment.

Вступ

В кризових умовах господарювання все частіше постає питання забезпечення сталого розвитку підприємств та забезпечення їх інвестиційними ресурсами. У зв'язку з цим з'являється поняття «фінансова стабільність», яке охоплює досить широкий спектр показників та факторів, що сприяють успішному розвитку вітчизняних підприємств.

Поняття «фінансова стабільність» широко застосовують для аналізування макрорівня та стану економіки держави загалом. На макрорівні це одна з найголовніших характеристик фінансового стану підприємства, яка відображає реальний фінансовий стан. Саме тому, слід провести дослідження дефініції поняття «фінансова стабільність» підприємства.

Необхідно відзначити, що проблеми інвестиційного забезпечення знаходяться у полі зору багатьох відомих українських та зарубіжних учених-економістів. Серед них виділяються праці таких дослідників, як Г.М. Азаренкова, В.М. Алексійчук, М.І. Баканова, І.Т. Балабанов, І.О. Банєва, Л. Бернстайн, М.Д. Білик, М.Г. Білуха, І.О. Бланк, Є.Ф. Брігхем, В.М. Гриньов, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, М.М. Єрмошенко, О.Д. Заруба, О.Т. Звягінцева, Г.О. Крамаренко, Г.Г. Кірейцев, А..В. Коваленко, В.В. Козик, М.Н. Крейніна, В.В. Лаврук, П.М. Майданевич, В.В. Поддерьогін, В.С. Пономаренко, М.О. Плахтій, Н.О. Русак, В.А. Русак, П.Т. Саблук, Г.В. Савицька, Р.С. Сайфуліна, А.М. Сопко, Л.К. Сук, Н.В. Тарасенко та А.Д. Шеремет. Теоретичні, методичні й практичні основи інвестування, викладені в працях цих учених, можуть бути використані для осмислення складного процесу розвитку інвестування підприємств аграрної сфери України.

Постановка завдання

Мета написання статті - дослідження теоретичних підходів щодо з'ясування сутності поняття інвестування підприємств аграрної сфери та забезпечення «фінансової стабільності підприємства»,з'ясувати основні складові даної категорії.

Результати дослідження

Фундаментальний економіко-теоретичний аналіз інвестиційного процесу в умовах ринку здійснено у працях К. Фрімена, Д. Йоргенсона, У. Шарпа та інших [2]. Вагомий внесок у вивчення проблем, пов'язаних із інвестиційною діяльністю, зробили й вітчизняні вчені, зокрема: І.А. Бланк, В.М. Грідасов, М.Ю. Коденська, А.А. Пересада, Саблук П.Т, О.М. Царенко [7].

А. В. Мар'єнко, Г. В. Принц, вважають, що інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті чого формується прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [8].

Здійснення інвестиційної діяльності ведеться з використанням таких інструментів: інвестиційних проектів (пов'язаних звичайно з збільшенням основного капіталу); інвестиційних портфелів (розуміється сукупність спеціально підібраних інвестиційних цінностей, зазвичай цінних паперів), службовців інструментом досягнення конкретної інвестиційної мети вкладника (малий ризик, висока ліквідність, висока дохідність). В. Ткаченко вважає, що стабільність – це здатність тієї чи іншої системи зберігати певні властивості та характеристики незмінними або майже незмінними [15, с. 122]. Ю.С. Цал-Цалко дотримується думки, що стабільність – це стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність [18, с. 315]. О.С. Філімоненков наголошує на тому, що стабільність – це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто коли підприємство є платоспроможним [16, с. 304]. В.І. Макар'єва та Л.В. Андрєєва вважають, що стабільність виражається через стан і структуру активів організації, їх забезпеченість джерелами [6, с. 18].

Таким чином, дослідження етимології терміна «стабільність» дозволяє стверджувати, що він споріднений із такими словами і поняттями, як сталість, стійкість і постійність [14]. На нашу думку, основними характеристиками стабільності є частота прояву певного явища, стійкості – рівновага, надійності – безпомилковість. У комплексі надійність, стійкість та стабільність є взаємозалежними категоріями, що спроможні забезпечити ефективність функціонування певного об'єкта.

Так як в економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття фінансової стабільності, тому, на нашу думку, доцільно здійснити уточнення поняття «фінансова стабільність». Це можна пояснити впливом двох чинників. Насамперед, поняття «фінансова стабільність» широко застосовують для аналізування макрорівня та стану економіки держави загалом. Крім цього, фінансову стабільність підприємства часто ототожнюють із його фінансовою чи економічною стійкістю, адже проведене нами дослідження етимології терміна «стабільність» дозволяє стверджувати, що він споріднений із такими словами і поняттями, як сталість, стійкість і постійність. Тому розглянемо детальніше дефініції поняття «фінансова стабільність» з точок зору різних авторів.

На думку Філімоненков О.С. «фінансова стабільність» - це такий стан підприємства, коли обсяг його майна та активів достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним [16, с.304]. Коробов М. Я вважає, що «фінансова стабільність» - це відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану [5, с. 354]. Мамонтова Н. А. виділяє «фінансову стабільність» як стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва та реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва [7, с. 7].

Серед російських вчених – економістів поширюються наступні такі трактування: Родіонова В.М. та Федотова В.А. визначають «фінансову стабільність» як такий стан підприємства, фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [10, с. 13]. Селезньова Н.Н., Іонова А.Ф розглядають як «стан активів та пасивів підприємства, що гарантує постійну платоспроможність» [12, с. 315].

Савицька Г.В. в свою чергу вважає, що це здатність суб'єкта господарювати функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у постійно змінюваному внутрішньому та зовнішньому середовищах, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику [11, с. 187].

Питанням вивчення поняття «фінансова стабільність» займаються також зарубіжні вчені, зокрема: такі автори як Дж. Маршалл, та Віпул К. Бансал. Вони розглядають фінансові нововведення і тенденції, що намічаються при цьому як зовнішні чинники й умови фінансової стабільності підприємства. На думку даних авторів, прогноз очікуваних значень фінансових показників і допустимих діапазонів їх варіації має перш за все орієнтуватися на нові фінансові продукти. При цьому велика увага приділяється технологіям забезпечення фінансової стійкості [8].

Так на думку К. Друрі оцінка фінансової стабільності підприємства визначається його фінансовою незалежністю. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів й інвесторів [3, 113 с.].

К. Хеддервік вважає, що фінансова стабільність у довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів, тобто фінансова стійкість підприємства визначається його фінансовою незалежністю [17, 132 с.].

Таким чином, виходячи з наведених визначень понять різних вчених-економістів стосовно фінансової стабільності, можна зробити такий висновок, що вітчизняні вчені-економісти розуміють фінансову стабільність як стан активів та пасивів підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність, характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства, прибутковості фінансової рівноваги протягом тривалого періоду, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх факторів.

Російські вчені-економісти у свою чергу розуміють фінансову стабільність як стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової незалежності, інвестиційної привабливості в умовах припустимого рівня ризику [15]. Багато зарубіжних авторів підкреслюють, що фінансова стабільність організації визначається правилами, спрямованими одночасно на підтримку рівноваги фінансових структур і на уникнення ризиків для інвесторів та кредиторів. На думку зарубіжних вчених-економістів, фінансову стабільність доцільно вимірювати за допомогою таких показників, які характеризують різні види співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів, що використовуються для формування майна, відображеного в активі балансу [4].

Відповідно до проведеного дослідження дефініції поняття «фінансова стабільність» з точок зору різних авторів варто сказати, що кожен автор при визначенні поняття фінансова стабільність підприємства акцентував свою увагу на окремих рисах, показниках, факторах та чинниках, які визначають сутність та зміст фінансової стабільності підприємства.

Фінансова стабільність підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. За різних умов, в яких функціонує підприємство, останнє для досягнення фінансової стабільності проходить різні етапи. Так, в умовах кризи підприємство може досягати фінансової стабільності за такими етапами [13]:

1) ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства;

2) відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді);

3) забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Таким чином, інвестиційна діяльність характеризує вкладення інвестицій і здійснення інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку та досягнення іншого корисного ефекту, розгорнутими етапами яких є: власне інвестування, тобто процес перетворення ресурсів у конкретні об'єкти інвестиційної діяльності; перетворення вкладених коштів у приріст капітальної вартості; отримання прибутку або соціального ефекту (реалізація кінцевої мети інвестиційної діяльності). На нашу думку, термін стабільність відносно характеристики фінансового стану підприємства є ознакою сталості, постійності руху як динамічного процесу, що має певну швидкість, темп. Стійкість фінансового стану забезпечується всією виробничо-господарською діяльністю підприємства. Тому в понятті «стійкість» відображається не тільки стан фінансових ресурсів, а й ефективність їх використання. Так як поняття «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» взаємодоповнюють один одного, тому слід детальніше розглянути поняття «фінансова стійкість»,

В результаті дослідження різних точок зору стосовно даного поняття варто відмітити, що фінансова стійкість – це узагальнена характеристика фінансового стану, яка виражається у кредитоспроможності та платоспроможності підприємства , при умові постійного зростання прибутку та капіталу.

Підсумовуючи розглянуті підходи до визначення сутності категорії «фінансова стійкість», можемо зробити висновок, що це узагальнююча якісна характеристика фінансового стану підприємства, яка відбиває тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників. Вона дає змогу підприємству вчасно проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями, фінансувати свою діяльність, переносити непередбачені потрясіння, підтримувати свою ліквідність та платоспроможність в умовах стратегічної спрямованості. Таким чином, фінансова стійкість є основною складовою загальної стійкості підприємства, запорукою його стабільного розвитку в довгостроковій перспективі.

Література

1. Большой экономический словарь / Под рел. А.Н. Азрилияна. – М.: Ин-т новой зкономики, 1997. – 864 с.
2. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: В 4 т. – СПб.: Диамант, 1998. Т. 4. – 686 с.
3. Друри К. Производственный и управленческий учет / К. Друри. – М.: ЮНИТИ, 2005. – 476 с.
4. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: методи й процедури. М.: фінанси і статистика. – 2003. – С. 305-327.
5. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов – К.: Знання, 2000. – 378 с.

6. Макарьева В.И., Андреева Л.В. Анализ хозяйствственной деятельности организации. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 262 с.

7. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості): [автореф. дис. канд. екон. наук] / Н. А. Мамонтова. – К., 2001. – 16 с.

8. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям / Дж. Ф. Маршалл, В. К. Бансал ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 784 с.

9. Мельник, О. М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці [Електронний ресурс] / О. М. Мельник // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2010_691/30.pdf. – 23.03.2012. – Назва з екрану.

10. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : Перспектива, 1995. – 98 с.

11. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. В. Савицкая. – Мн. : Перспектива, 1997. – 498 с.

12. Селезнева Н. Н. Финансовый анализ. Управление финансами. / Н. Н. Селезнева, А. Ф. Ионова. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 639 с.

13. Словник української мови: В 11 т. – К.: Наукова думка, 1978. – Т. 9. – 710 с.

14. Суть фінансової стабільності та стійкості. – Режим доступу: http://www.analizplus.com/2/7_1.php

15. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи / Н.В.Ткаченко // Фінанси України.– 2009.– №6. – С. 104–122.

16. Філімоненков О.С./ Фінанси підприємств: Навч. посібник./ О.С. Філімоненков – К.: Ніка-Центр, 2002. – 359 с.

17. Хеддервик К. Финансовый и экономический анализ деятельности предприятий / К. Хеддервик ; пер. с англ. Д. П. Лукичева и А. О. Лукичевой ; под ред. Ю. Н. Воропаева. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 192 с.

18. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 359 с.